

Sadržaj:

1. Karboksilne kiseline
2. Derivati karboksilnih kiselina

KARBOKSILNE KISELINE

Karboksilne kiseline predstavljaju organske kiseline, koje sadrže karboksilnu grupu.

Funkcionalna grupa: karboksilna $\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{C} - \text{OH} \end{array}$

ili $-\text{COOH}$

karbonilna + hidroksilna

karboksilna grupa

Podela karboksilnih kiselina prema broju funkcionalnih grupa:

-Monokarboksilne kiseline $\rightarrow$ 1 COOH grupa

-Dikarboksilne kiseline $\rightarrow$ 2 COOH grupa

Nastavak: skaa kiselina

Nomenklatura:

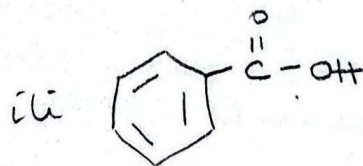
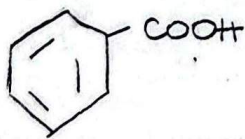
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{H} - \text{C} - \text{OH} \end{array}$
metanska kis.
mravlja kis.
formijalna kis.

;
 $\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{CH}_3 - \text{C} - \text{OH} \end{array}$;
etanska kis.
sirćetna kis.
ocetatna kis.

;
 $\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{C} - \text{OH} \end{array}$
propanska kis.
propionska kis.

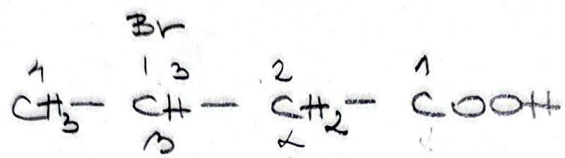
$\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{C} - \text{OH} \end{array}$
butanska kis.
buterna kis.

$\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{C} - \text{OH} \end{array}$
pentanska kis.
valerijanska kis.

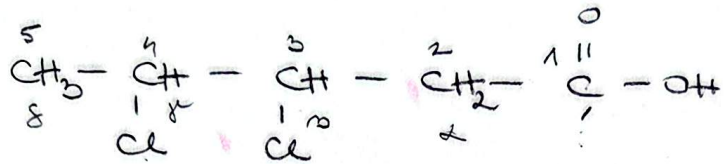
benzoena kiselina
fenilmetanska kiselina

Zadaci i definicije su preuzeti ili adaptirani iz publikacije „Praktikum iz hemije“ i ispitnih materijala autora mr Dominik Brkić i Aleksandre Božić (VŠSS Beogradska politehnika).

3-brombutanska kiselina

β-brombuterna kiselina

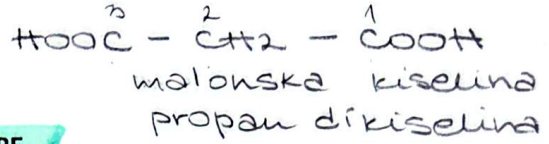
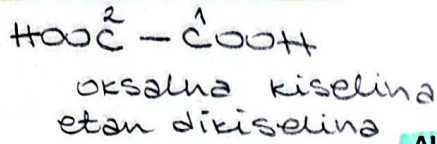

3,4-dihlorpentanska kis

β,γ-dihlorvalerijanska kis

DIKARBOKSILNE KISELINE

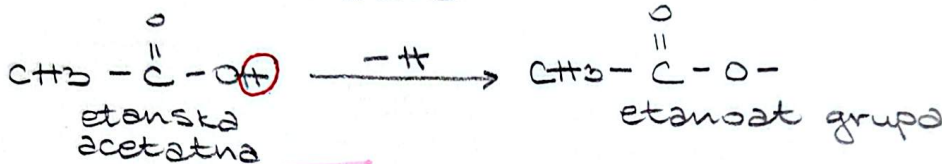
Predstavljaju kiseline koje u svojoj strukturi imaju dve karboksilne grupe, odakle i potice naziv dikiseline / dikarboksilne kiseline.

ALKANOAT GRUPE

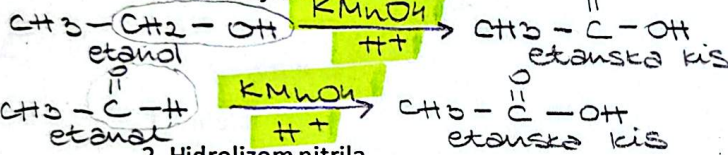
Alkanoat grupe nastaju odvajanjem vodonika iz molekula karboksilne kiseline.

Karboksilna kiselina $\xrightarrow{-\text{H}}$ alkanoat grupa

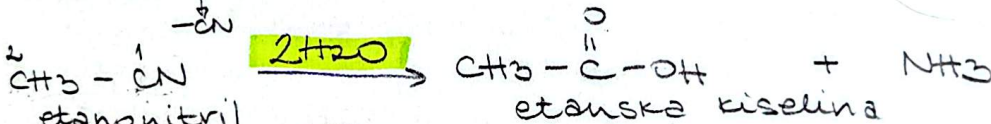

DOBIJANJE K.KISELINA:

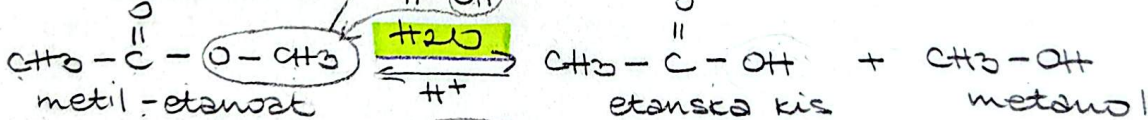
1. Oksidacijom

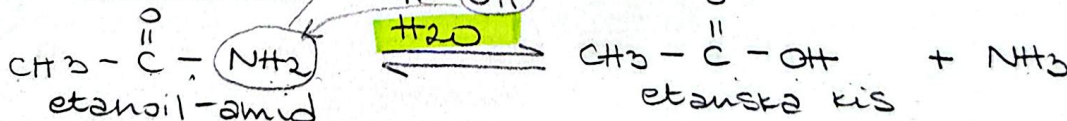
2. Hidrolizom nitrila

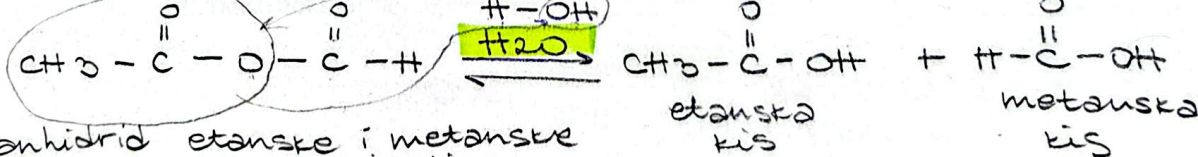
3. Hidrolizom estara

4. Hidrolizom amida

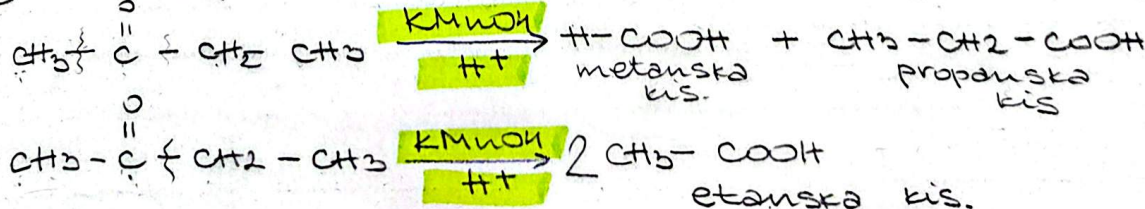

5. Hidrolizom anhidrida k.kiselina

Zadaci i definicije su preuzeti ili adaptirani iz publikacije „Praktikum iz hemije“ i ispitnih materijala autora mr Dominik Brkić i Aleksandre Božić (VŠSS Beogradska politehnika).

1. Oksidacija

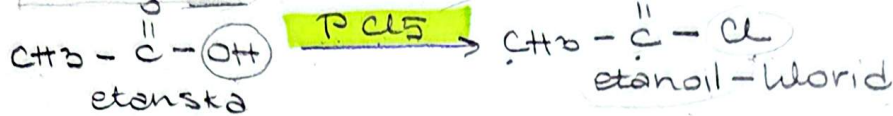

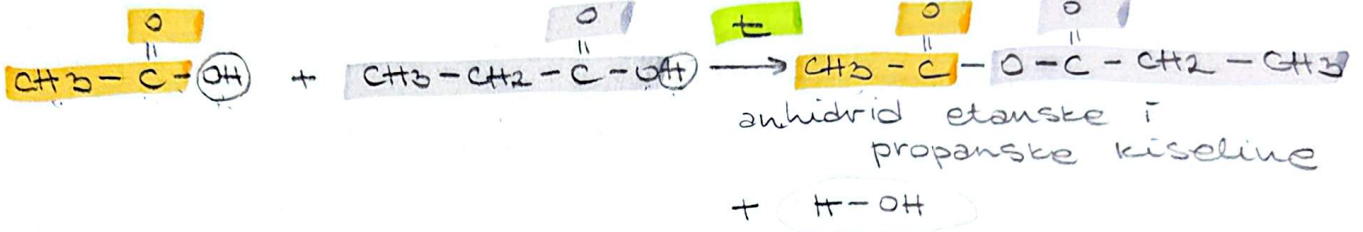
DOBIJANJE DERIVATA KARBOKSILNIH KISELINA:

1. Alkanoil-hloridi

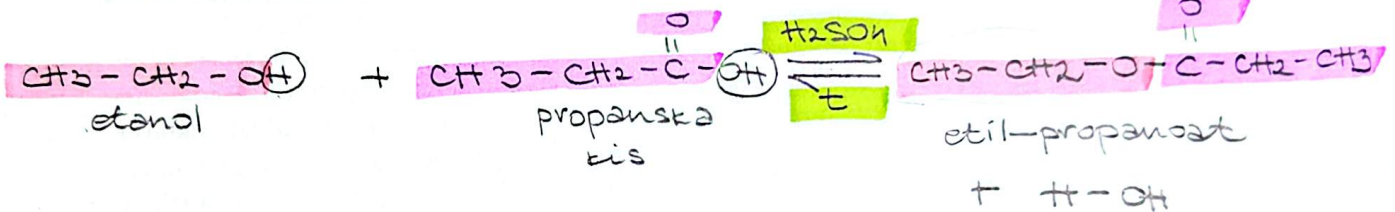

ili PCl₃

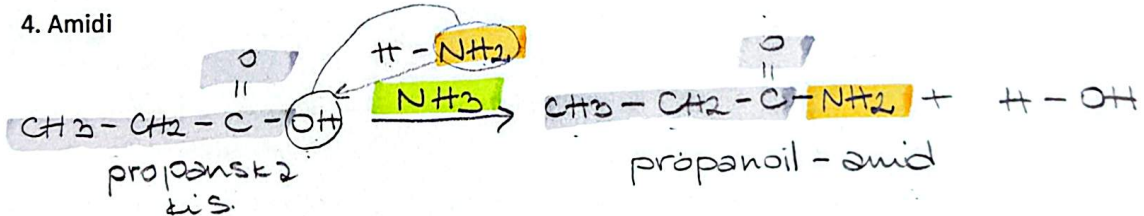
2. Anhidridi k.kiselina

3. Estri - ESTERIFIKACIJA

4. Amidi

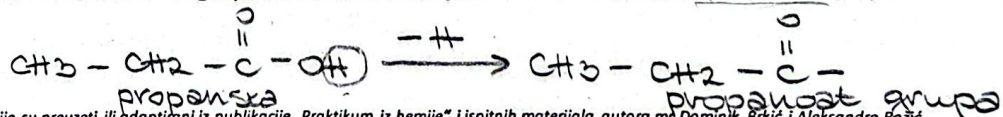
ZADACI ZA VEZBU:

1. Objasnite podjelu karboksilnih kiselina prema broju funkcionalnih grupa. Predstavite formulu oksalne kiseline.

2. Objasnite kojoj vrsti jedinjenja pripada kalijum-stearat. Prikazite formulu jedinjenja.

3. Definisite pojam dikarboksilne kiseline. Predstavite primer i imenujte izabrani primer.

4. Objasnite sta su alkanoat grupe i kako se formiraju. Predstavite formulu propanoat grupe.

Zadaci i definicije su preuzeti ili adaptirani iz publikacije „Praktikum iz hemije“ i ispitnih materijala autora mr Dominik Birkic i Aleksandre Bozic (VŠSS Beogradska politehnika).

5. Izaberite reagense kojim se mogu razlikovati sledeca jedinjenja i predstavite sve navedene jednacine hemijskih reakcija:

- a) mravlja kiselina i propanska kiselina
- b) oleinska kiselina i palmitinska kiselina

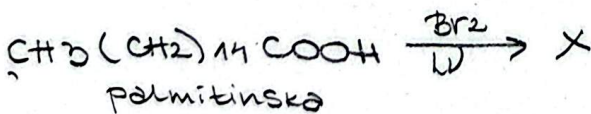
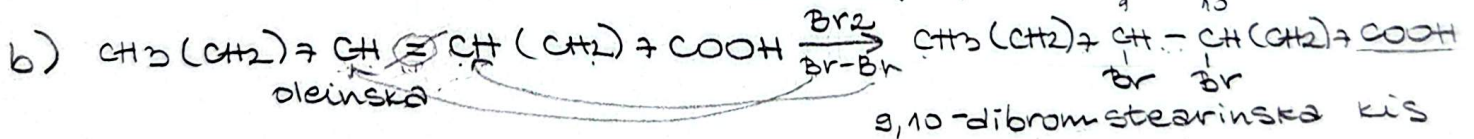
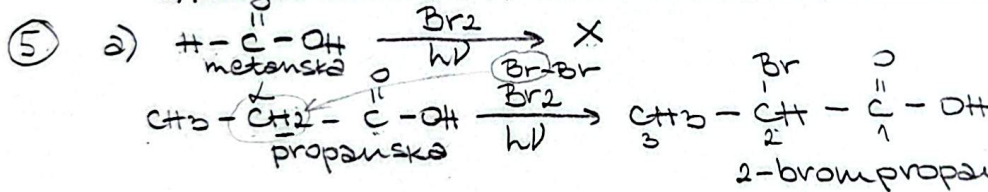
reaguje ✓ ne reaguje ✗

6. Izaberite reagens kojim se mogu razlikovati sledeca jedinjenja: oleinska i stearinska kiselina. Predstavite jednacine hemijskih reakcija i imenujte proizvode.

Br₂ ili H₂

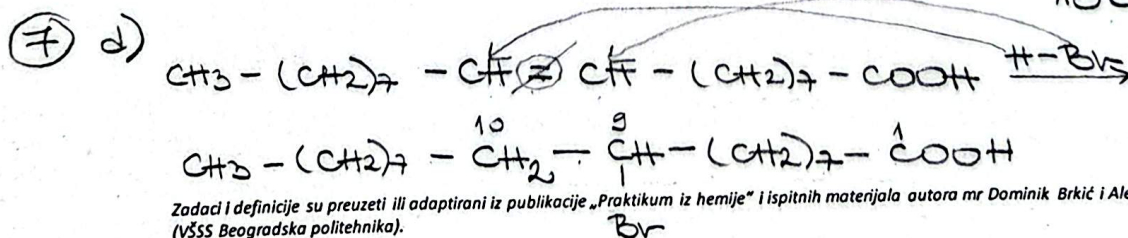
7. Prikazite sledece jednacine hemijskih reakcija i imenujte proizvode:

- a) sirćetna kiselina i mravlja kiselina uz zagrevanje kao katalizator
- b) oleinska kiselina i vodonik u prisustvu platine
- c) mravlja kiselina i cink
- d) oleinska kiselina i bromovodonik
- e) butanska kiselina i natronkrec
- f) hidroliza 2-cijanobutana
- g) valerijanska kiselina i amonijak
- h) stearinska kiselina i kalijum-hidroksid
- i) propanska i izo-butanska kiselina
- j) benzoeva kiselina i litijumaluminijum-hidrid
- k) hidroliza etil-acetata
- l) sirćetna kiselina i natronkrec
- m) pentanska kiselina i fenol u prisustvu kiseline i zagrevanja kao katalizatora

ABC i svim - vezam
stearinska

ABC i = oleinska

Zadaci i definicije su preuzeti ili adaptirani iz publikacije „Praktikum iz hemije“ i Ispitnih materijala autora mr Dominik Brkić i Aleksandre Božić (VŠSS Beogradska politehnika).